

УДК 323.2

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9\(15\)-267-277](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9(15)-267-277)

Анголенко Валентина Володимирівна кандидат педагогічних наук, викладач кафедри соціальної роботи, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія «Харківської обласної ради, <https://orcid.org/0000-0001-6673-4494>

СТУДЕНТСЬКА МОЛОДЬ ЯК ОБ'ЄКТ ПРОФІЛАКТИКИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ЗА КОРДОНОМ

Анотація. У статті розкрито проблеми студентської молоді як об'єкта профілактики торгівлі людьми за кордоном.

Принагідно інформуємо, що сам факт торгівлі людьми вважається здійсненням незаконної угоди продажу товару, попитом якого є людина, а також і сам процес вербування, переховування, переміщення, одержання або передача людини, котрі здійснені з метою її експлуатування, враховуючи й секспослуги, з використанням обману, шантажу, шахрайства, упередженого чи уразливого відношення до неї із застосуванням погроз, булінгу й насильства. Згідно Кримінального кодексу України використання службового становища, матеріальна й психологічна залежність від іншої особи, визнаються злочином, котрий карається законом із позбавленням волі та прав. Серед злочинців, які займаються торгівлею людьми, є як громадяни України, так і громадяни інших країн, проте способи заманювання жертв і шляхи торгівлі людьми у них були напрацьовані ще до початку війни.

Зазначено, що безпека життєдіяльності сучасної молоді залежить від самих подорожей за кордон. Аби така мандрівка була корисною і можливою для повноцінного відпочинку, варто покращити свої знання з іноземної мови, набути власного досвіду чи, врешті заробити кошти, необхідним залишається освітченість за правилами безпечної подорожі.

Нині серед тисячі європейців, котрими рухають емпатійність і благородне бажання допомогти українцям, домінують пропозиції щодо біженців пожити в них безкоштовно. У цих випадках особливо небезпечними є саме наміри, які керують ними. «Ще кілька місяців тому ніхто не міг передбачити, що ЄС здатний прийняти кілька мільйонів біженців із України, але сучасність трактує нові тенденції і демонстрацію найкращих почуттів європейців щодо українців», – зазначає Валіант Річі, представник ОБСЄ. Водночас саме ОБСЄ

рекомендує владі країни реєструвати випадки, коли громадяни надають українським біженцям своє приватне житло.

Ключові слова: студентська молодь, торгівля людьми, Кримінальний кодекс України, Міжнародні організації, заклади освіти, правосвідомість.

Angolenko Valentyna Volodymyrivna Candidate of Pedagogical Sciences, teacher of the Department of Social Work, Communal Institution "Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy" of the Kharkiv Regional Council, <https://orcid.org/0000-0001-6673-4494>

STUDENT YOUTH AS AN OBJECT OF THE PREVENTION OF HUMAN TRAFFICKING ABROAD

Abstract. The article reveals the problems of student youth as an object of prevention of human trafficking abroad.

By the way, we would like to inform you that the very fact of human trafficking is considered to be the execution of an illegal agreement for the sale of goods for which a person is in demand, as well as the very process of recruiting, hiding, moving, receiving or transferring a person, which is carried out for the purpose of exploiting him, including sex services, with the use of deception, blackmail, fraud, biased or vulnerable treatment of her with the use of threats, bullying and violence. According to the Criminal Code of Ukraine, the use of an official position, material and psychological dependence on another person, is recognized as a crime punishable by law with deprivation of liberty and rights. Among the criminals involved in human trafficking, there are both citizens of Ukraine and citizens of other countries, but methods of luring victims and ways of human trafficking were developed even before the start of the war.

It is noted that the safety of life of today's youth depends on the very trips abroad. In order for such a trip to be useful and possible for a full-fledged rest, it is worth improving your knowledge of a foreign language, gaining your own experience or, in the end, earning money, it is necessary to be educated on the rules of safe travel.

Currently, among the thousands of Europeans who are driven by empathy and a noble desire to help Ukrainians, proposals for refugees to live in them for free dominate. In these cases, it is the intentions that drive them that are especially dangerous. "A few months ago, no one could have predicted that the EU would be able to accept several million refugees from Ukraine, but modernity interprets new trends and the demonstration of the

best feelings of Europeans towards Ukrainians," says Valiant Ritchie, a representative of the OSCE. At the same time, it is the OSCE that recommends the country's authorities to register cases, when citizens provide their private housing to Ukrainian refugees.

Keywords: student youth, human trafficking, the Criminal Code of Ukraine, international organizations, educational institutions, legal awareness.

Постановка проблеми. Втрата роботи та матеріального благополуччя внаслідок війни, обмежені соціально-психологічні можливості щодо потреб забезпечення якості життєдіяльності внутрішньо переміщених осіб і постраждалих від її наслідків біженців та іншого населення нині призводять до зростання різних ризиків безпеки життя. Жінки та діти вимушені залишити Україну через загрозливу військову агресію РФ і виїжджають за її межі до сусідніх країн, стикаючись із ризиками саме торгівлі людьми. У той же час, чоловіки, які стали захист країни, є також потенційною здобиччю торговців людьми [2, 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Масовий виїзд українців, котрі поспіхом залишили власні домівки, часто обумовлений відсутністю фінансів для проживання у країнах ЄС, де немає знайомих, медичного забезпечення, правової безпеки, а також здатністю розуміти іноземні мови та спілкуватися на розмовному рівні, нині зумовлений стрімкістю до зростання кількості жертв торгівлі [1, 3].

Найбільш чутливою категорією осіб є студентська молодь, яка шукаючи право на захист і забезпечення відповідності й сталості життя потребує допомоги, доступу до соціального житла, реалізації на ринку праці, забезпечення мовних курсів в закладах освіти (у школах та дитячих садках), що зробить їх менш вразливими [1, 4].

Впровадження в освітнє середовище закладів професійної освіти заходів для підвищення рівня компетентності здобувачів освітніх послуг, членів родини та їх близьких із проблеми щодо запобігання торгівлі людьми. Відповідно до статей 7, 9, 20, 21, 22, 23, 24 Закону України «Про протидію торгівлі людьми» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 19-20, ст.173) Міністерство освіти і науки України, структурні органи управління освітою та інші заклади освіти в період військової агресії, зобов'язані сприяти захищеності громадян щодо скорочення ризиків торгівлі онлайн-ресурсами чи інтернет-сервісом, які виникли в умовах гуманітарної кризи в Україні [1].

Метою статті є обґрунтування заходів щодо проблеми використання студентської молоді як об'єкта торгівлі людьми за кордоном та профілактики безпеки їх життєдіяльності.

Виклад основного матеріалу. У доповненні Конвенції ООН про боротьбу з транснаціональною організованою злочинністю щодо проблеми торгівлі людьми визначено про останнє як соціально-психологічне насилля на людьми з метою їх експлуатації, перевезення, вербування, передачі чи приховування силоміць або ж шляхом погрози із застосуванням інших форм примусу, шахрайства, викрадення, використовуючи їх стан вразливості чи шляхом підкупу в вигляді грошових платежів чи інших матеріальних вигод для одержання згоди особи, котра контролює іншу особу за наслідками зловживання владою чи обману [1, 3].

За даними Держдепартаменту США, щороку в рабство потрапляють 600-800 тис. осіб. За оцінками Центру безпеки людини, цей показник значно більший і дорівнює 4 млн.

Згідно з дослідженнями Міжнародної Організації Праці, близько 12,3 млн. людей у світі займаються примусовою працею, в т.ч. 2.4 мільйони – в результаті торгівлі людьми. За даними ЮНІСЕФ, жертвами торгівців людьми щороку стають 1,2 млн. дітей.

Серед основних причин розповсюдження торгівлі людьми в Україні експерти називають такі [1, 4]:

- складне економічне становище громадян і безробіття;
- недостатня поінформованість про можливості працевлаштування за кордоном;
- незнання міграційного законодавства;
- попит на дешеву робочу силу в країнах призначення;
- активна діяльність злочинних угруповань.

Злочинний світ адаптовується до змін реальності, зазвичай розпочинає полювання на нові жертви, використовуючи методи торгівлі людьми, зважаючи на вразливість і беззахисність тих, хто змушений залишити Україну. Пріоритетом такої діяльності в освітньому середовищі закладів освіти аби сприяти запобіганню торгівлі людьми має бути підвищення загального рівня правосвідомості сучасної молоді, формування у них вмінь і навичок безпечної поведінки за кордоном, виховання поваги до основних прав і свобод на часі перебування у новому місці та вдома, толерантне ставлення до потерпілих від таких торгівельних угод, забезпечення власної гідності

громадянина України. До основних ознак перебування людини в полоні «екскортних послуг» варто віднести такі характеристики, що зазначені на рис. 1.

При торгівлі людьми порушуються такі права людини: на свободу від рабства; на життя, безпеку та свободу; на рівність перед законом; на відпочинок; на пересування та проживання; на свободу від несанкціонованого затримання; на працю; на свободу думки та слова; на свободу одруження; на відповідний рівень життя; на свободу від жорстокості та знущань.

Рис. 1. Рейтинг сукупності характеристик щодо торгівлі людьми

Відомим є те, що починаючи з 2000 року за допомогою до громадських організацій звернулись понад 15 тисяч українців, які постраждали від торгівлі людьми за кордоном. Протягом 2019 року Мінсоцполітики встановлено статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, 185 громадянам. Серед осіб, яким встановлено зазначений статус, 53 жінок, 119 чоловіків та 13 дітей (3 хлопчиків та 10 дівчаток). Загроза потрапити до рук злочинців не чатує на представників сучасної молоді відразу після в'їзду до ЄС, бо у прикордонній зоні, як правило, працює багато правоохоронців і

представників міжнародних гуманітарних організацій. Небезпека може виникнути тоді, коли, напр., молода жінка з дітьми потрапляє у країну, де вона вирішила зупинитися. Зазвичай, на той момент у неї можуть скінчитися гроші, і вона опиняється сама у незнайомому місці, без друзів і підтримки, що робить її потенційною здобиччю для торговців людьми [2, 4].

Пастка може бути поруч. За даними Міжнародної організації з міграції, Державного інституту проблем сім'ї та молоді, деяких інших неурядових організацій, серед українців, які вирушили на пошуки щастя, більшість складають молоді люди віком від 15 до 30. Половина з них вже мають дітей. Виїжджають по-різному. Їдуть до ближніх, до друзів, до знайомих, до родичів, найчастіше навіть не підозрюючи, що їх там чекає. Відомі, наприклад, випадки, коли з торгівлею людьми були пов'язані родичі або близькі знайомі емігрантів.

Торгівля людьми є третім за прибутковістю видом злочинної діяльності, після продажу зброї та наркотиків. Торгівля людьми – це протизаконна торгівля людськими істотами в цілях комерційної сексуальної експлуатації або примусової праці: це сучасна форма рабства. Переміщення людини – це зміна її перебування шляхом перевезення та іншого переміщення її як через державний кордон країни, так і в межах території країни [3, 4].

Примусова праця – будь-яка робота, що вимагається від особи під загрозою застосування покарання, фізичного та психологічного насильства. Звичайі подібні до рабства чи підневільного стану - це [2, 3]:

а) будь-який інститут чи звичай, через які жінку обіцяють за винагороду видають заміж (без права її відмови) її батьки, опікун, родина або будь-яка інша особа або група осіб; чоловік жінки, його родина або його клан за винагороду чи без такої мають право передати її іншій особі; жінку після смерті чоловіка передають у спадщину іншій особі;

б) будь-який інститут чи звичай, через який дитина передається одним або обома своїми батьками чи своїм опікуном іншій особі за винагороду або без такої з метою експлуатації цієї дитини чи дитячої праці.

У Листі МОН № 1/3663-22 від 25.03.2022 "Щодо запобігання торгівлі людьми в умовах воєнної агресії" йдеться поетапна організація дій щодо профілактики торгівлі людьми за кордоном (табл. 1).

Таблиця 1

**Представництва запобігання торгівлі людьми в умовах
воєнної агресії**

Загальні Правила Безпеки	Інформаційні матеріали
Педагогічні працівники закладів освіти мають можливість скористатися електронним банком науково-методичної літератури, розміщеним на сайті МОН за посиланням	https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovnarobota-ta-zahist-prav-ditini/protidiya-torgivli-lyudm
Представництва MOM в Україні щодо безпечних подорожей	https://bit.ly/ЗагальніПравилаБезпеки
Онлайн-квести для роботи із старшокласниками	https://quest.stoptrafficking.org/start
Звернутися за практичними порадами можна до	Національної гарячої лінії з протидії торгівлі людьми та консультування мігрантів що працює за підтримки MOM, https://www.527.org.ua/ консультантів гарячої лінії за електронною адресою 527.hotline@gmail.com
	Національної дитячої «гарячої лінії»
	Національної «гарячої» лінії з попередження насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації
	ГО «Ла Страда-Україна»

Принадно пропонується також використання контактів деяких громадських організацій, які надають послуги щодо захисту внутрішньо-переміщених осіб та постраждалого населення внаслідок збройної агресії рф. Представимо, зокрема, забезпеченість Всеукраїнської благодійної організації «Український фонд «Благополуччя дітей» щодо безпеки життєдіяльності сучасної молоді та педагогічних працівників в освітньому середовищі закладів освіти з метою організації діяльності щодо захисту прав та інтересів дітей та всіх учасників освітнього процесу (табл. 2).

Таблиця 2

**Програма Всеукраїнської благодійної організації
«Український фонд «Благополуччя дітей»**

№п/п	Характеристика	Категорія осіб
1	2	3
1	Програма «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»	для початкової школи
2	Програми виховних заходів «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»	для учнів 7–11 класів
3	Інформаційно-методичні матеріали	
4	Програма виховних заходів	
5	Проєкт з ІШПО	
6	Торгівля людьми в Україні	
7	Школа міграції	
8	Навчальна програма гуртка «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»	для учнів 7 класу
9	Навчальна програма гуртка «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»	для учнів 8 класу
10	Навчальна програма гуртка «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»	для учнів 9 класу
11	Навчальна програма гуртка «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»	для учнів 10 класу
12	Навчальна програма факультативу «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»	для учнів 7 класу
13	Навчальна програма факультативу «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»	для учнів 8 класу
14	Навчальна програма факультативу «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»	для учнів 9 класу
15	Навчальна програма факультативу «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»	для учнів 10 класу

Нині серед тисячі європейців, котрими рухають емпатійність і благородне бажання допомогти українцям, домінують пропозиції щодо біженців пожити в них безкоштовно. У цих випадках особливо небезпечними є саме наміри, які керують ними. «Ще кілька місяців тому ніхто не міг передбачити, що ЄС здатний прийняти кілька мільйонів біженців із України, але сучасність трактує нові тенденції і демонстрацію найкращих почуттів європейців щодо українців», – зазначає Валіант Річі, представник ОБСЄ. Водночас саме ОБСЄ рекомендує владі країни реєструвати випадки, коли громадяни надають українським біженцям своє приватне житло [1, 3].

Окрім того, наголошує спецпредставник Річі, влада країн, на території яких перебувають українці, має забезпечити їм доступ до соціального житла, ринку праці, мовних курсів, закладів освіти, що зробить їх менш вразливими. "Ми також заохочуємо уряди створювати гарячі лінії, де біженці з України можуть отримати усю необхідну інформацію рідною мовою", – сказав він [2].

Представники ОБСЄ також радять відповідним правоохоронним органам і службам, які протидіють торгівлі людьми, ретельно моніторити інтернет-простір щодо ризику виявлення небезпечних платформ, що втягують сучасну молодь у тенета торговців людьми. Серед них зазвичай є сайти, що орієнтовані на соціальні медіа, секспослуги, відеочати, сайти знайомств тощо. Фахівці також радять задля профілактики – проводити інформаційні кампанії з повідомлень щодо можливих ризиків торгівлі людьми для українських біженців [2, 3].

Безпека життєдіяльності сучасної молоді залежить від так самих подорожей за кордон. Аби така мандрівка була корисною і можливою для повноцінного відпочинку, варто покращити свої знання з іноземної мови, набути власного досвіду чи, врешті заробити кошти, необхідним залишається освітченість за правилами безпечної подорожі.

Представництво ВОПО «Джерело Надії» активно задіює сучасну молодь у проєктах «Підвищення обізнаності дітей та молоді, які навчаються у професійно-технічних навчальних закладах Вінницької області, щодо безпечної міграції та працевлаштування». Впродовж кількох днів волонтерами організації було задіяно два навчальні заклади області Вище професійне училище №41 (м. Тульчин) та Вище професійне училище №42 (м. Погребище). Студенти з великою зацікавленістю обмінювалися практичними порадами щодо безпеки подорожей і профілактики ситуацій торгівлі людьми. Особливим було враження учасників заходу від переляду документального фільму «Життя на продаж» кінокомпанії MTV EXIT, що транслюовано під час заходу [1, 4].

Діяльність ВОПО «Джерело надії» є особливо приємним у напрямку попередження торгівлі саме молоді, до якої активно долучаються як волонтери, так і учасники інших проектів і заходів. Даний проект реалізував за підтримки Міністерства міжнародних справ Канади та Представництва Міжнародної організації з міграції в Україні ІОМ Ukraine [2, 3].

Доволі корисним є реалізація в освітніх закладах тренінгів на тему «Безпечна міграція та протидія торгівлі людьми» й «Людина – не товар: що треба знати, аби не потрапити в рабство» з метою протидії рабства та примусової праці молоді.

Є, звичайно, організації, які допомагають нашим співвітчизникам за кордоном. Варто, наприклад, назвати благодійний фонд «Карітас» який через свої представництва у різних країнах намагається підтримати емігрантам, які потрапили у рабство. Займається він також й просвітницькою діяльністю. Так, наприкінці минулого року відбулася заключна конференція «Міжнародна співпраця в запобіганні торгівлі людьми та допомозі потерпілим», організована благодійним фондом «Карітас – Україна», в якій взяли участь представники різних державних та недержавних організацій, що займаються цим питанням [3].

Висновок. Таким чином, торгівля людьми – це протизаконна торгівля людськими істотами в цілях комерційної сексуальної експлуатації або примусової праці: це сучасна форма рабства. Проміжним ланцюгом вербування молоді до рабства за кордоном є фірми з працевлаштування; особисте вербування (запрошення в гості, конкурси краси, Інтернет (листи), шлюбні агентства чи шлюб з іноземцями, модельні агентства, викрадення); об'яви в газетах з приводу забезпечення працевлаштування; культурні обміни (студентські програми); туристичні поїздки. Нині в Україні надається державна підтримка особам, які постраждали від торгівлі людьми, зокрема: правова; соціальна; медична; освітня та матеріальна тощо.

Література:

1. Відповідно до статей 7, 9, 20, 21, 22, 23, 24 Закону України «Про протидію торгівлі людьми» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 19- 20, ст.173) Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text> (дата звернення: 23.09.2023).

2. Про протидію торгівлі людьми : Закон України від 20.09.2011 № 3739-VI. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>. (дата звернення: 23.09.2023).

3. Звіт про стан реалізації державної політики у сфері протидії торгівлі людьми у 2012 році (підготовлено Міністерством соціальної політики України). Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>. (дата звернення: 23.09.2023).

4. Святун О.В. Європейські механізми боротьби із торгівлею людьми: автореферат дис. канд. юрид. наук : 12.00.11 “Міжнародне право”. К. : Б. в., 2005. 18 с.

References:

1. Vidpovidno do statei 7, 9, 20, 21, 22, 23, 24 Zakonu Ukrainy «Pro protydiiu torhivli liudmy» (Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2012, № 19- 20, st.173) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text> (data zvernennia: 23.09.2023) [in Ukraine].

2. Pro protydiiu torhivli liudmy : Zakon Ukrainy vid 20.09.2011 № 3739-VI. Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3739-17> (data zvernennia: 23.09.2023) [in Ukraine].

3. Zvit pro stan realizatsii derzhavnoi polityky u sferi protydii torhivli liudmy u 2012 rotsi (pidhotovleno Ministerstvom sotsialnoi polityky Ukrainy). Rezhym dostupu: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index> (data zvernennia: 23.09.2023) [in Ukraine].

4. Sviatun, O.V. (2005). Yevropeiski mekhanizmy borotby iz torhivleiu liudmy: avtoreferat dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.11 Mizhnarodne pravo. K.: B. v., 18) [in Ukraine].